

4. Tilastotoimisto

Tilastotoimiston toimintakertomus v:lta 1945 oli seuraavan sisältöinen:

Henkilökunta. Koska tilastotoimiston työtaakka tammikuun 1 p:nä toteutettavan kaupungin alueliitoksen johdosta tulisi huomattavasti lisääntymään toimisto esitti kaupunginhallitukselle, että sen työvoimaakin lisättäisiin ja eräät tilapäiset virat muutettaisiin sääntöpalkkaisiksi. Toimiston ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto sittemmin syyskuun 19 p:nä päätti perustaa toimistoon tammikuun 1 p:stä 1946 lukien kolme toimistoapulaisenvirkaa, joista yhden 35 ja kaksi 39 palkkaluokkaan, sekä vakinaistaa samasta päivästä lukien ylimääräisen kirjaston- ja arkistonhoitajanviran sijoittaen sen 33 palkkaluokkaan ja kaksi toimistoapulaisenvirkaa, jotka sijoitettiin 41 palkkaluokkaan.

Kaupungin useiden virastojen ja laitosten anottua keväällä palkankorotuksia viranhaltijoilleen tilastotoimisto katsoi olevan syytä tutkia, missä määrin senkin henkilökunnalle olisi saatava palkanparannusta. Toimisto ehdotti kaupunginhallitukselle, että toimistopäällikövirka siirrettäisiin 16 palkkaluokasta 12:nteen, aktuaarinvirat 23 palkkaluokasta 21:een, amanuenssinvirka 26 palkkaluokasta samoin 21 palkkaluokkaan, jolloin se samalla muutettaisiin aktuaarinviraksi, apulaisaktuaarinvirat 33 palkkaluokasta 28:nteen, vahtimestarinvirka 41 palkkaluokasta 38:nteen ja apulaisvahtimestarinvirka 43 palkkaluokasta 40:nteen. Toimistoapulaisenvirkoihin nähden toimisto ehdotti kokonaan uutta järjestelyä siten, että yksi 35 ja yksi 37 palkkaluokkaan kuuluva virka siirrettäisiin 33 palkkaluokkaan, yhdeksän 39 palkkaluokkaan kuuluvaa virkaa 37 palkkaluokkaan, yksi 41 palkkaluokkaan kuuluva virka 35 palkkaluokkaan ja neljä 41 palkkaluokkaan kuuluvaa virkaa 39 palkkaluokkaan. Lisäksi toimisto ehdotti, että sen aikaisemmin alueliitoksen johdosta perustettaviksi ehdottamat virat sijoitettaisiin vastaavasti ylempiin palkkaluokkiin, jolloin mm. kirjaston- ja arkistonhoitajanvirka olisi tullut sijoitetuksi 28 palkkaluokkaan. Kaupunginhallitus ei kuitenkaan katsonut voivansa puoltaa kaikkia näitä palkanparannuksia, sen ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto sittemmin joulukuun 21 p:nä päätti siirtää toimistopäälliköviran 14 palkkaluokkaan, apulaisaktuaarinvirat 31 palkkaluokkaan, yhden 41 palkkaluokkaan kuuluvan toimistoapulaisenviran 39 palkkaluokkaan, vahtimestarinviran 38 palkkaluokkaan ja apulaisvahtimestarinviran 40 palkkaluokkaan. Amanuenssinvirka muutettiin aktuaarinviraksi sen luokittelun pysyessä muuttumattomana.

Vuoden aikana erosivat 39 palkkaluokkaan kuuluvat toimistoapulaiset R. H. Moisio kesäkuun 30 p:nä ja A. Soura elokuun 31 p:nä. Samaan palkkaluokkaan kuuluvalla toimistoapulaisella J. A. M. Montellille myönnettiin ero helmikuun 27 p:stä 1946, jolloin hän saavutti säädetyn eroamisiansa. Vahtimestari E. A. Gröndahl siirtyi toiseen kaupungin virkaan maaliskuun 1 p:nä. Arkistohuoneiston siirtyessä helmikuun 1 p:nä kaupunginarkistolle myös sen siivooja S. Salenius poistui toimiston palveluksesta.

Vakinaistettuun kirjaston- ja arkistonhoitajanvirkaan valittiin vastaavan ylimääräisen viran haltija filosofianmaisteri Å. J. Saxén, joka oli saanut kaupunginarkistonhoitajan puoltolauseen.

Vastaperustettuun 35 palkkaluokkaan kuuluvaan toimistoapulaisenvirkaan valittiin 37 palkkaluokkaan kuuluva toimistoapulainen M. L. Björklund tammikuun 1 p:stä 1946

lukien ja täten avoimeksi joutuneeseen virkaan kaupunginhallitus tilastotoimiston ehdotuksesta tammikuun 3 p:nä 1946 valitsi 39 palkkaluokkaan kuuluvan toimistoapulaisen H. M. Suolahden.

Kahteen uuteen sekä kolmeen entisten viranhaltijain eroamisen johdosta avoimeksi joutuneeseen 39 palkkaluokkaan kuuluvaan toimistoapulaisenvirkaan kaupunginhallitus valitsi ent. toimistoapulaisen L. E. Ruotsalaisen, 41 palkkaluokkaan kuuluvat toimistoapulaiset L. O. Arjomaan ja H. M. Suolahden sekä ylimääräiset toimistoapulaiset H. L. Ragnellin ja B. M. Kurténin, neljä ensinmainittua tammikuun 1 p:stä 1946 ja viimeksi mainitun maaliskuun 1 p:stä 1946 lukien. Toimistoapulainen Suolahti ei kuitenkaan astunut tähän virkaan, koska hän myöhemmin tuli valituksi 37 palkkaluokkaan kuuluvaan toimistoapulaisenvirkaan. Kaupunginhallitus päätti myös, että vuoden vaihteessa 41 palkkaluokasta 39 palkkaluokkaan siirrettävä toimistoapulaisenvirka oli M. T. Tervon hoitama virka.

Kahteen vakinaistettuun ja kahteen entisten haltijain ylempiin virkoihin siirtymisen johdosta avoimeksi joutuneeseen 41 palkkaluokkaan kuuluvaan toimistoapulaisenvirkaan toimisto ehdotti valittaviksi lakkautettavan Oulunkylän kunnan palveluksessa olevan rouva S. S. Rainion sekä neidit M. S. Bruunin, T. M. Heimon ja H. H. Sundholmin, jotka kaupunginhallitus kokouksessaan tammikuun 3 p:nä 1946 valitsi kyseisiin virkoihin, Heimon helmikuun 1 p:stä 1946 ja muut saman vuoden alusta lukien.

Vahtimestariksi valittiin apulaisvahtimestari A. A. Gröndahl huhtikuun 1 p:stä lukien ja apulaisvahtimestariksi hänen tilalleen ylimääräinen vahtimestari O. E. Pettersson tammikuun 1 p:stä 1946 alkaen.

Ylimääräisenä kirjaston- ja arkistonhoitajana toimi edelleen filosofianmaisteri Å. Saxén.

Ylimääräisinä toimistoapulaisina toimivat seuraavat henkilöt: neiti G. L. Holmqvist, rouvat B. M. Kurtén ja H. L. Ragnell koko vuoden, neiti U. Hammarström tammikuun 1 p:stä lokakuun 31 p:ään, rouva E. J. Wallinmaa maaliskuun 16 p:stä lokakuun 6 p:ään ja marraskuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään, rouva R. M.-L. Pitkänen huhtikuun 16 p:stä lokakuun 6 p:ään ja filosofianmaisteri S. Ahlbäck syyskuussa, useat heistä hoitivat lisäksi eri aikoina sääntöpalkkaisten virkojen sijaisuuksia. Tuntipalkalla olivat mm. A. Strömsholm maaliskuun 20 p:stä kesäkuun 19 p:ään ja heinäkuun 16 p:stä elokuun 15 p:ään, L. Pystynen maaliskuun 20 p:stä toukokuun 15 p:ään ja ent. toimistoapulainen I. V. Juselius eri aikoina vuoden varrella. Ylimääräisenä vahtimestarina toimi O. Pettersson tammi- ja helmikuussa. Lähettinä oli nuorukainen O. Nylund kesäkuun 1 p:stä elokuun 25 p:ään.

Satamahallintotoimiston varastoimis- ja laiturihuolto-osaston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti tavaramerkitsijä K. Hj. Tuominen, joka sotavammaisena ei voinut hoitaa varsinaisia virkatehtäviään, siirrettiin maaliskuun 1 p:stä lukien tilastotoimistoon ylimääräiseksi vahtimestariksi siten, että hänen palkkansa edelleen suoritettiin satamaviranomaisten toimesta ja satamalaitoksen määrärahoista.

Virastovaratyöntekijöinä toimivat, kuten alempana selostetaan, filosofianmaisteri Å. Kosk tammikuun 12 p:stä 31 p:ään ja opiskelija B.-H. Martin tammikuun 23 p:stä heinäkuun 15 p:ään suorittaen avioliittojen hedelmällisyyttä koskevaa tutkimusta varten tarvittavan aineiston keruu- ja järjestelytyöt.

Väestönlaskennan suunnittelutöiden johtajana, kuten alempana selostetaan, kapteeni R. Hagman elokuun 16 p:stä joulukuun 31 p:ään apulaisinaan neidit A. Metsäaho, W. Thesleff, V. Varhola ja K. Palomäki osittain kuukausi-, osittain tuntipalkalla, sekä lisäksi useat lyhytaikaiset tilapäiset apulaiset.

Avoinna olevia 39 palkkaluokkaan kuuluvia toimistoapulaisenvirkoja hoitivat toimistoapulainen H. M. Suolahti heinäkuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään sijaisenaan ylimääräinen toimistoapulainen H. L. Ragnell ja ent. toimistoapulainen L. E. Ruotsalainen syyskuun 15 p:stä joulukuun 31 p:ään. Avoinna olevaa vahtimestarinvirkaa hoiti maaliskuun aikana apulaisvahtimestari A. A. Gröndahl, sijaisenaan herra O. Pettersson, joka myös hoiti avoinna olevaa apulaisvahtimestarinvirkaa huhtikuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään.

Sairaslomaa nauttivat aktuaari A. Kytömaa maaliskuun 14 päivästä 23 p:vään; toimistoapulainen H. E. Särkisilta huhtikuun 18 p:stä heinäkuun 31 p:ään sijaisenaan toimistoapulainen A. Saura, jonka virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen U. Hammarström; toimistoapulainen I. T. H. Jauhiainen heinäkuun 16 p:stä elokuun 31 p:ään

sijaisenaan ylimääräinen toimistoapulainen B. M. Kurtén; ylimääräinen toimistoapulainen U. Hammarström tammikuussa; sekä siivooja S. Kylkinen lokakuun 8 p:stä marraskuun 7 p:ään sijaisenaan siivooja M. Näkyvä. Yksityisasiota varten saivat palkatonta virkavapautta toimistoapulainen R. H. Moisio tammikuun 1 p:stä kesäkuun 30 p:ään sijaisenaan toimistoapulainen H. M. Suolahti, jonka virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen H. L. Ragnell; sekä ylimääräinen toimistoapulainen B. M. Kurtén 9 päivää heinäkuussa.

Huoneisto. Huoneenvuokralautakunta oli ottanut käsiteltäväkseen kysymyksen tilastotoimiston huoneiston huoneiden luovuttamisesta toiseen tarkoitukseen. Kysymystä käsiteltiin vuoden aikana neljässä kokouksessa, joissa toimistoa edusti kaupunginhallituksen asiamiesosaston määräämänä varatuomari E. Rönkä. Toimisto puolestaan ilmoitti, että sen koko huoneisto oli sille välttämätön, koska tuleva alueliitos aiheuttaisi sille huomattavaa lisätyötä. Koska kuitenkin huoneenvuokralautakunnan kokouksissa ilmoitettiin, että osa huoneistosta tästä huolimatta oli luovutettava, toimisto ilmoitti, että kahden huoneen ja eteisen erottaminen erilliseksi huoneistoksi olisi mahdollista, kuitenkin siten, että huoneiden välisen arkistoholvin tuli jäädä edelleen toimiston käyttöön. Huoneenvuokralautakunnan toimesta toimitettiin useita tarkastuksia ja katselmuksia huoneistossa, ja lautakunnan kokouksissa esitettiin useita järjestelyehdotuksia: mm. ehdotettiin että toimiston tulisi kokonaan siirtyä toiseen huoneistoon, esim. erääseen tullilaitoksen hallinnassa olevaan rakennukseen Katajanokalle, jonka satamaliikenteen supistuttua arveltiin olevan käytettävissä. Lautakunnan viidennessä kokouksessa tammikuun 7 p:nä 1946 päätettiin, että toimiston ehdottamat huoneet, arkistoholvi (jota sanottiin varastohuoneeksi) ja eteinen oli luovutettava lautakunnan käytettäväksi. Päätöksestä valitettiin huoneenvuokratarkastuslautakunnalle.

Julkaisutoiminta. Toimintavuoden aikana tilastotoimisto julkaisi seuraavat 9 teosta:

- Toukok. 25 p:nä Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 54. 1941. IV + 385 + 352 s.
 » 25 » Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 13. 1941/42. V + 86 + 28 s.
 » 30 » Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. 22. 1944. XXVII + 259 s.
 » 30 » Kommunal författningssamling för Helsingfors stad. 22. 1944. XXVIII + 259 s.
 Kesäk. 27 » Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. 18. 1945. XVI + 308 s.
 » 27 » Kommunalkalender för Helsingfors stad. 18. 1945. XVI + 307 s.
 Elok. 23 » Helsingfors stads statistik. VI. Undervisningsväsen. 13. 1941/42. V + 86 + 28 s.
 Lokak. 20 » Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 55. 1942. Jälkimmäinen osa. III + 295 s.
 Jouluk. 22 » Helsingin kaupungin tilasto. II—III. Ulkomaan kauppa ja merenkulku. 10. 1941—42. IV + 36 + 172 s.

Kirjapainoissa vallitsevat olot viivästyttivät kaikkien julkaisujen painattamistöitä. Esim. tilastollisen vuosikirjan latominen aloitettiin huhtikuussa, mutta vuoden päättyessä se vielä oli keskeneräinen, ennen sotaa tämän julkaisun painattaminen tavallisesti vaati n. 4—5 kuukautta. Koska näin kauan kestävästä latomistyöstä aikana valmiiksi ladottuja taulukkoja ei ole voitu täydentää uusilla, työn aikana saaduilla tiedoilla, ei vuosikirja ilmestymisaikanaan valitettavasti esitä viimeisiä saatavissa olevia numerotietoja ja menettää siten osan merkityksestään.

Julkaisu Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta eli lyhyesti Kunnalliskertomus, jonka v:n 1941 käsittävä vuosikerta oli paisunut yli 700 sivun laajuiseksi, jaettiin v:n 1942 vuosikerrasta lähtien kahteen erilliseen osaan, joista toinen sisältää selostukset kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen tekemistä päätöksistä ja toinen ne kunnallisten lauta- ja johtokuntien sekä virastojen ja laitosten vuosikertomukset, joita ei painateta Helsingin kaupungin tilasto nimiseen sarjaan kuuluvissa julkaisuissa. Tällöin avautuu myös mahdollisuus käyttää kunnalliskertomuksen painattamisessa kahta kirjapainoa ja siten vastaavasti lyhentää painattamiseen tarvittavaa aikaa.

Toimiston julkaisut painetaan vastedes standardikokoisina siten, että kunnalliskalenteria ja kunnallista asetuskokoelmaa varten käytetään kokoa A 5 sekä muita julkaisuja varten kokoa B 5.

Siihen nähden, että v:n 1944/45 tilastollinen vuosikirja ilmeisesti tulisi myöhästymään ja ilmestymään vasta talvella 1946 sekä ottaen myös huomioon painatuskustannusten supistamisen, tilastotoimisto ehdotti kaupunginhallitukselle, ettei tilastollista vuosikirjaa julkaistaisi v. 1946 vaan että v. 1947 painettaisiin kaksoisvuosikerta 1946/47. Tähän kaupunginhallitus suostuikin. Heti v:n 1944/45 vuosikerran valmistuttua keväällä 1946 toimisto näin ollen tulee alkamaan seuraavan kaksoisvuosikerran latomisen, jotta tämä julkaisu saataisiin valmiiksi keväällä 1947. Sen jälkeen voidaan taasen vuosikirja saada julkisuuteen joka vuosi entiseen tapaan.

Tilastotoimisto esitti myös kaupunginhallitukselle, että kunnalliskalenteri, josta aikaisempien päätösten mukaan kaupunginvaltuutettujen vaalia silmällä pitäen oli seuraavana vuonna julkaistava täydellinen laitos selittävine teksteineen, saataisiin jättää julkaisematta v. 1946, koska alueliitoksen johdosta useissa kunnallisissa virastoissa ja laitoksissa oli aikaansaataava huomattavia laajennuksia ja uudestaanjärjestelyjä, jotka ilmeisesti tulisivat viemään monen kuukauden ajan ja vaikeuttamaan kalenterin toimittamista. Kaupunginhallitus ei kuitenkaan katsonut voivansa suostua ehdotukseen.

Eripainoksia otettiin seuraavista asetuskokoelmassa julkaistuista asetuksista: yleisen talletusmakasiinin ohjesäännöstä 500 kpl, urheilu- ja retkeilylautakunnan johtosäännöstä 150 + 100 kpl, huoneenvuokralautakuntien johtosäännöstä 150 kpl, uudesta poliisijärjestyksestä 10 000 kpl, Maunulan pienasunnot oy:n yhtiöjärjestyksestä 100 kpl, Maunulan kansanasunnot oy:n yhtiöjärjestyksestä 100 kpl sekä ruiskumaalamoita varten säädetyistä paloturvallisuusmääräyksistä 200 kpl. Uusia painoksia otettiin seuraavista asetuksista: vanhasta rakennusjärjestyksestä 500 + 300 kpl, kaupunginhallituksen ohje- ja johtosäännöstä 300 kpl sekä kaupunginvaltuuston työjärjestyksestä 300 kpl.

Tietojen ja selvitysten antaminen viranomaisille ja yksityisille. Kuten aikaisempinakin vuosina tilastotoimisto sai kuukausittain sosiaaliministeriön sosiaaliselta tutkimustoimistolta tietoja elintarvikkeiden hinnoista ja elinkustannusindeksistä, joista lähetettiin jäljennökset niitä haluaville kunnallisille elimille. Tilastoa laivaliikenteestä laadittiin kuukausittain käyttämällä satamahallintotoimiston satamaliikenneosaston päiväkirjoja ja tiedot lähetettiin satamaviranomaisille. Brysselissä oleva Institut international du commerce pyysi, että sille taasen lähetettäisiin samat satamaliikennettä koskevat tiedot kuin ennen sotaa, joten toimisto heinäkuusta lukien toimittikin sille sen haluamat tiedot. Huoltolautakunnalle ja lastensuojelulautakunnalle lähetettiin niiden vuosikertomuksia varten tarvittavat, huolto- ja lastensuojeluvirastoissa täytetyistä henkilökorteista saadut tilastotiedot yhteiskunnallista huoltoa v. 1944 saaneista henkilöistä ja lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisista lapsista sekä irtolaisista ja alkoholisteista. Sosiaaliministeriön sosiaaliselle tutkimustoimistolle lähetettiin vastaavat tiedot virallista tilastoa varten. Samalle toimistolle lähetettiin neljännesvuosittain tietoja rakennustoiminnasta kaupungissa sekä vuosittain myös vastaavat tiedot niistä kaupungin ulkopuolella olevista alueista, jotka olivat kaupungin rakennustarkastajan valvonnan alaisina. Kansakoulujen tarkastajille annettiin toimiston keräämiä kansakouluoppilaita koskevia tilastotietoja kouluhallitukselle ja tilastolliselle päätoimistolle lähetettäväksi. Uudenmaan lääninhallitukselle toimitettiin eräitä sen vuosikertomuksessa tarvittavia tilastotaulukoita, Vakuutusosakeyhtiö Pohjolalle tietoja tapaturman varalta vakuutettujen kaupungin työntekijäin lukumäärästä ja heidän työansioistaan sekä Tukholman kaupungin tilastokonttorille Helsinkiä koskevat tiedot Pohjoismaiden suurkaupunkien yhteistä, näiden tilastollisissa vuosikirjoissa julkaistavaa tilastoa varten. Tilastolliselle päätoimistolle lähetettiin tavannukainen kaupungin raha-asioita v. 1944 koskeva tilasto, joka nyt rahatoimiston tilinpäätöskertomuksen ajoissa ilmestyttyä oli saatu määrääjassa valmiiksi, sekä toimiston keräämät tilastotiedot yleishyödyllisistä rahastoista v. 1944. Valtiokalenterin toimitukselle lähetettiin luettelo siihen otettavista kaupunginvirastoista ja niiden viranhaltijoista ja vuoden aikana ilmestyneen kaupungin uuden osoitekirjan toimitukselle samoin luettelo kaupungin virastoista ja laitoksista sekä tietoja niiden osoitteista, aukioloajoista, puhelinnumeroista ja tärkeimmistä viranhaltijoista.

Kaupunginhallituksen annettua tilastotoimiston tehtäväksi laatia tilastoa liitosalueilta tulleiden, Helsingin pitäjän ym. kuntain käräjäkunnan kihlakunnanoikeudessa käsitelty-

jen siviili- ja rikosjuttujen sekä ilmoitusasioiden luvusta toimisto ryhtyi tähän tehtävään asettamalla Helsingin tuomiokunnan kansliaan erikoisen apulaisen. Keväällä valmistui v:n 1938 ja v:n 1943 juttuja koskeva tilasto, joka lähetettiin raastuvanoikeudelle.

Kaupunginhallituksen määräyksestä toimisto hankki kunnallisilta virastoilta ja laitoksilta tietoja kaupungin viranhaltijain ja työntekijäin jakaantumisesta naimisissa oleviin ja naimattomiin sekä leskiin ja eronneisiin. Samoin toimisto kaupunginjohtajan kehoituksesta keräsi tietoja kaupungin viranhaltijain ja työntekijäin v. 1944 nauttimista sairauslomista, heille näiden lomien aikana suoritetuista palkkamääristä sekä sijaisille maksetuista sijaispalkkioista. Kerätyn aineiston nojalla toimisto laati kyseisiä oloja valaisevia tilastotaulukkoja, jotka lähetettiin kaupunginhallitukselle.

Tilastotoimisto lähetti kaupunginhallitukselle sosiaaliministeriön sosiaalisen tutkimustoimiston pyytämiä tietoja eräiden elintarvikkeiden hinnoista ja elinkustannuksista Helsingissä yleensä hankittuaan mm. keskimääräisiä vuokria kaupungin alueella koskevan lausunnon huoneenvuokralautakunnalta sekä useilta tahoilta tietoja arvioituista ravintokustannuksista päivää kohden. Yliopiston limnologiselle laitokselle toimisto hankki tietoja kaupungissa asuvista ammattikalastajista. Useille muille viranomaisille ja yksityisille henkilöille annettiin lisäksi pienehköjä tilastotietoja, selvityksiä ja ilmoituksia.

Tilastotietojen parantamista tarkoittavat toimenpiteet. V:sta 1911 tilastotoimistossa on laadittu erikoistilastoa sukupuolitauteihin sairastuneista henkilöistä, jota varten toimisto on saanut käytettäväkseen kaupungissa yksityispraktiikkaa harjoittavien lääkärin sekä sairaalain viikoittain terveydenhoitolautakunnalle lähettämät, ensimmäisen kaupunginlääkärin vahvistamille tilastolomakkeille merkityt yksityiskohtaiset tiedot näiden hoidossa olleista potilaista. Uuden sukupuolitautilain voimaan tultua lääkintöhallitus oli vahvistanut uudet lomakkeet, joille lääkärin tuli merkitä tiedot kustakin heidän tietoonsa tulleesta sukupuolitautilapauksesta. Koska näille ilmoituslomakkeille oli merkitty myös potilaan nimi, ei tilastotoimisto voinut saada niitä tilaston laatimista varten, vaan oli tilastotyö suoritettava sukupuolitautilain tarkoittaman virkalääkärin toimistossa. Tämä tilasto laadittiin lääkintöhallituksen vahvistaman kaavakkeen mukaisesti. Tällöin tilasto kuitenkin tuli huomattavasti suppeammaksi kuin tilastotoimiston aikaisemmin laatima tilasto, mm. ei voitu saada tietoja potilaiden siviilisäädystä, koska lääkintöhallituksen vahvistamissa lomakkeissa ei ollut sitä tarkoittavaa merkintää. Edelleen lääkintöhallituksen vaatima ikäryhmitys oli epäonnistunut ja poikkesi tilastotoimiston aikaisemmin käyttämästä, joten vertailu edellisiin vuosiin kävi mahdottomaksi. Myöskin ammattiryhmitys oli aivan toisenlainen kuin aikaisemmin, perustuen potilaiden ryhmitykseen elinkeinoalojen mukaan, kun sitä vastoin aikaisempi tilasto osoitti asianomaisen henkilökohtaisen ammatin ja yhteiskunnallisen aseman. Näiden epäkohtien poistamiseksi tilastotoimisto ehdotti ensimmäiselle kaupunginlääkärille, että ryhdyttäisiin asian vaatimiin toimenpiteisiin, mm. olisi lomakkeisiin merkittävä potilaan siviilisäätö sekä ikä- ja ammattiryhmitystä suoritettaessa laadittava paitsi lääkintöhallitukselle meneviä tilastotaulukkoja myös entisiä taulukkoja. Asia ei toimintavuoden aikana johtanut toivottuun tulokseen.

Jotta kaupungin eri osissa vallitseviin oloihin voitaisiin tilastotietojen avulla luoda valaistusta ja verrata niitä toisiinsa, on ensisijaisesti tärkeätä, että kaupunki on pysyväisesti jaettu pienehköihin alueisiin, joista voidaan saada erillisiä tilastotietoja. Kaupungin asemakaavoitettu alue on kauan ollut jaettuna kaupunginosiin, jotka enimmäkseen sopivat tilastopiireiksi. Kaupunginosajaoituksen ulottaminen rakentamattomille alueille on aikaisemmin katsottu tarpeettomaksi, koska niillä ei yleensä ole ollut asutusta, näin ollen on uusia kaupunginosia perustettu sen mukaan kuin rakentamattomille alueille on saatu asemakaava. Kaupungin vanha alue ei vielääkään ole lopullisesti jaettu kaupunginosiin: Mannerheimintien ja rautatien välinen alue Nordenskiöldinkadun pohjoispuolella ei muutamia kortteleita lukuunottamatta kuulu mihinkään kaupunginosaan, Meilahden huvila-alue on samoin vielä kaupungin osajaoituksen ulkopuolella ja tämä pitää paikkansa myös Käpylän, Vallilan ja Kumtähden väliseen alueeseen nähden. Kaupunginosista numerot XVII, XIX ja XXIV eivät vielä ole saaneet lopullista sijaintiansa ja XVIII kaupunginosa käsittää ainoastaan muutamia kortteleita. XVI ja XXVI kaupunginosan itärajoja ei ole määrätty. Kun alueliitoksen kautta kaupunkiin tulee kuulumaan laajoja sekä tiheästi asuttuja että toistaiseksi asumattomia alueita, tilastotoimisto katsoi, että koko kaupungin alue olisi jaettava kiinteisiin kaupunginosiin siten, että ne tulisivat käsit-

tämään jo olemassa olevia sekä suunniteltuja, mikäli mahdollista yhtenäisiä asutusryhmiä, joita voitaisiin käyttää myös tilastopiireinä. Tällöin eri tilastotapahtumat voitaisiin vuosittain ryhmitellä kaupunginosittain ja asutusryhmien kehitystä tilaston avulla valaista. Toimisto lähetti sen vuoksi kiinteistötoimiston asemakaavaosastolle asiaa koskevan muistion ehdottaen, että osasto ryhtyisi toimenpiteisiin koko tulevan kaupunginalueen jakamiseksi kaupunginosiin.

Avioliittojen hedelmällisyyttä koskeva tutkimus. V. 1944 kaupunginhallitus oli tilasto-toimiston ehdotuksesta anonut kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä mm., että helsinkiläisten avioliittoja ja niiden hedelmällisyyttä koskevan tutkimuksen suorittamista varten valtion palkkaamana virastovaratyönä tilasto-toimistoon saataisiin ottaa pätevä töiden ohjaaja ja kaksi toimistoapulaista. Ministeriö sijoitti sittemmin tähän työhön filosofianmaisteri A. Koskin tammikuun 1 p:stä lukien sekä opiskelija M.-M. Martinin saman kuukauden 23 p:stä lukien, molemmat toukokuun loppuun saakka, sekä myönsi edelliselle valtion 22 palkkaluokkaa vastaavan 4 515 mk:n kuukausipalkan ja jälkimmäiselle valtion 17 palkkaluokkaa vastaavan 3 420 mk:n kuukausipalkan. Filosofianmaisteri Koski siirtyi kuitenkin jo helmikuun 1 p:nä tilastolliseen päätoimistoon. Opiskelija Martinin määräystä jatkettiin sitävastoin kesäkuun 1 p:stä lukien siten, että valtio osallistui hänelle tällöin määrättyyn 3 800 mk:n suuruiseen kuukausipalkkaan puolella, kun taasen toinen puoli oli kaupungin suoritettava. Herra Martin luopui toimestaan heinäkuun 15 p:nä.

Filosofianmaisteri A. Koskin laatiman alustavan suunnitelman mukaisesti ryhdyttiin tutkimukseen merkittävällä erikoisille lomakkeille kaikki v. 1926 solmitut avioliitot, joissa sekä mies että vaimo olivat olleet kirjoissa Helsingissä, ja näissä avioliitoissa syntyneet lapset. Tiedot saatiin seurakuntien ja siviilirekisterin kirjoista. Tutkimus ulotettiin sittemmin myös v. 1932 solmittuihin avioliittoihin sekä vuoden lopussa myös v. 1929 solmittuihin avioliittoihin. Herra Martinin luovuttua toimestaan käytettiin työssä toimiston omia apulaisia mikäli muut työt sen sallivat. Vuotta 1926 koskevat tiedot lävistettiin reikäkorttein ja käsiteltiin tilastokoneissa, joten tätä vuotta valaiseva tilasto saatiin valmiiksi. Muulta osalta tutkimus oli vuoden päättyessä keskeneräinen.

Asunto- ja väestönlaskennan toimittaminen. Kiinteistölautakunnan ehdotettua, että tilasto-toimiston tehtäväksi annettaisiin laatia ohjelma v:n 1945 loppupuolella suoritettavaa yleistä väestönlaskentaa varten, toimisto lausunnossaan ehdotti mm., että yleinen asuntojen- ja väestönlaskenta toimitettaisiin kaupungin toimesta tammikuun 1 p:nä 1946 kaupungin omalla alueella johon silloin myös kuuluivat alueliitoksen johdosta mainittuna päivänä kaupunkiin liitetyt alueet, samoinkuin myös Espoon maalaiskunnassa ja Grankullan kauppalassa, että tietojen keruu sekä asunto-oloja valaisevan tilaston laatiminen uskottaisiin tilastotoimistolle, että hallitukselta anottaisiin lupaa saada toimittaa väestötilastollisen aineiston käsittely valtion kustannuksella tilastollisessa päätoimistossa, että tilastotoimistoa kehoitettaisiin laatimaan yksityiskohmainen ohjelma laskennan toimittamiseksi samoinkuin laskelma sen aiheuttamista kustannuksista sekä että toimistoon saataisiin jo toukokuusta alkaen palkata tätä varten tarpeellinen henkilökunta. Kaupunginhallitus päätti heinäkuun 5 p:nä asettaa 200 000 mk:n suuruisen määrärahan toimiston käytettäväksi sekä antaa toimiston tehtäväksi yhdessä kiinteistötoimiston kanssa laatia lopullisen ohjelman ja kustannusarvion laskennan suorittamista varten.

Elokuun puolivälissä tilastotoimisto ryhtyi kyseisen suunnitelman laatimiseen. Erikoisen osasto järjestettiin toimistoon ja sen johtajaksi otettiin kapteeni R. Hagman. Osaston toimesta laadittiin ohjelma laskennan toimittamiseksi ja laskenta-alueen jakamiseksi laskentapiireihin sekä laskelmia tarpeellisen työvoiman suuruudesta. Samoin tiedusteltiin sopivia kansliahuoneita eri laskentapiireissä ja tutkittiin yhteistoimintamahdollisuuksia eri rekisteriviranomaisten kanssa. Tilastollisen päätoimiston ja kiinteistötoimiston asemakaavaosaston edustajain kanssa neuvoteltiin kyselykaavakkeista ja niihin otettavista kysymyksistä. Lokakuun 11 p:nä tilastotoimisto lähetti kaupunginhallitukselle laatimansa ohjelman ja kustannusarvion ehdottaen mm., että ohjelma hyväksyttäisiin, että laskennan toimittaminen ja kerätyn aineiston käsittely uskottaisiin toimistolle sekä että tarkoitukseen myönnettäisiin 4 800 000 mk:n suuruinen määräraha. Kaupunginhallitus yhtyi toimiston ehdotuksiin, mutta kaupunginvaltuuston kokouksessa lokakuun 31 p:nä ei määrärahan myöntämiseen tarvittavaa määräänemmistöä saavutettu, joten ehdotus laskennan toimittamiseksi raukesi.

Painatuskustannusten supistaminen. Valtuutettu H. Schybergson oli kaupunginval-

tuustolle esittämässään aloitteessa mm. ehdottanut, että kaupungin palvelukseen otettaisiin rationalisoimisasiantuntija harkitsemaan ja toteuttamaan säästämistoimenpiteitä kaupungin hallinnossa huomauttaen siinä oheassa, että esim. kunnallista asetuskokoelmaa painettaessa voitaisiin käyttää valtuuston esityslistojen ladelmaa samoin kuin myös siitä yleisesti vallalla olevasta tavasta tehdä myöhemmin oikaisuvedoksiin käsikirjoituksesta poikkeavia kalliiksi tulevia korjauksia. Lausunnossaan tilastotoimisto osoitti, ettei mainittavaa säästöä voitu saada aikaan käyttämällä asetuskokoelmaa varten esityslistojen ladelmaa, koska näiden teksti harvoin oli asetuskokoelmassa käytettävässä muodossa ja koska asetuskokoelmaan painettiin paljon valtion asetuksia ja määräyksiä sekä kunnallisten lautakuntien ja kaupunginhallituksen tekemiä päätöksiä, jotka siis joka tapauksessa oli ladottava asetuskokoelmaa varten. Asetuskokoelman koko ja ulkoasu oli mukava ja käytännöllinen, joten aihetta sen muuttamiseen ei ollut; päinvastoin asetuskokoelman painattaminen samassa painossa kuin esityslistat tulisi aiheuttamaan painatustöiden liiallista keskittämistä ja siitä syntyvää töiden hidastumista. Toimisto osoitti myös, etteivät sen painatustöissä tehtyjen korjausten kustannukset suinkaan olleet kohtuuttomia. Ehdotusta rationalisoimisasiantuntijan asettamisesta toimisto ei kuitenkaan halunnut vastustaa, koska siitä voisi olla hyötyä toimistollekin.

Arkisto. Tilastotoimisto luovutti helmikuun 1 p:nä kaupungintalon sivurakennuksessa olevan arkistohuoneiston ja siellä säilytetyt asiakirjat vastaperustetulle kaupunginarkistolle, jolloin kuitenkin muutamit asiakirjasarjat jäivät toimiston hoitoon ja siirrettiin sen varsinaiseen huoneistoon. Samoin toimisto luovutti kaupunginarkistolle arkistohuoneistossa olevan kaluston.

Tilastotoimiston ehdotuksesta kaupunginhallitus päätti peruuttaa v. 1931 tekemänsä päätöksen, jonka mukaan kaupungin viranhaltijain antamat matkakertomukset oli lähetettävä tilastotoimistoon säilytettäväksi sekä määräsi, että ne vastedes oli toimitettava kaupunginarkistoon. Tämän johdosta tilastotoimisto lähetti kaikki sen hallussa olevat vanhat matkakertomukset kaupunginarkistolle. Toimiston hoidossa olleet Helsingin vanhat henkikirjat v:een 1924, joiden nojalla toimisto oli antanut huoltoviranomaisille ja muillekin todistuksia siitä, oliko määrätty henkilö ollut kaupungin henkikirjoissa, lähetettiin kaupunginarkistoon.

Menot ja tulot. Seuraava yhdistelmä osoittaa, missä määrin tilastotoimistolle myönnettyjä määrärahoja käytettiin:

	Määrärahat talousarvion mukaan, mk	Siirto- ja lisämäärä- rahat, mk	Yhteensä käytettävissä olevat rahat, mk	Menot tilien mu- kaan, mk	Määrärahan säästö (+) tai ylitys (-), mk
Talousarvion momenttinimike					
Sääntöpalkkaiset virat	920 237	1) +1 435 279	2 355 516	2 332 588	+ 22 928
Tilapäistä työvoimaa	331 244	2) + 184 795	516 039	515 918	+ 121
Vuokra	239 340	3) — 63 855	175 485	175 485	—
Valaistus	9 000	—	9 000	11 251	6) — 2 251
Siivoaminen	6 000	—	6 000	8 496	6) — 2 496
Painatus ja sidonta	670 000	4) + 328 644	998 644	861 351	7) +137 293
Tarverahat	41 900	—	41 900	75 565	6) — 33 665
Väestönlaskennan suunnit- telu	—	5) + 200 000	200 000	134 495	+ 65 505
Yhteensä	2 217 721	+2 084 863	4 302 584	4 115 149	+187 435

Talousarvioon merkityt vuoden määrärahat nousivat siis 2 217 721 mk:aan, johon on lisättävä v:sta 1944 siirretty painatus- ja sidontamäärärahan käyttämätön osa, 328 644 mk. Lisämäärärahaa saatiin vuoden aikana yhteensä 1 827 994 mk ja 71 775 mk siirrettiin kaupunginkanslian vuokratilille arkistohuoneiston menettämisen vuoksi. Toimiston käytettäväksi jäi siis 4 302 584 mk, joista 4 115 149 mk kulutettiin.

1) Siitä 1 405 589 mk kalliinajanlisäysten suorittamiseen ja 29 690 mk sairauslomasijaisten palkkaamiseen. — 2) Siitä 180 000 mk kalliinajanlisäysten ja palkkioiden suorittamiseen sekä 4 795 mk sairauslomasijaisten palkkaamiseen. — 3) Siitä 7 920 mk vuokrancerotuksen suorittamiseen myönnetty lisämääräraha ja 71 775 mk siirretty kaupunginkanslian vuokratilille. — 4) Siirretty v:sta 1944. — 5) Väestönlaskennan suunnitteluun. — 6) Kaupunginvaltuuston sallima ylitys. — 7) Siirrettiin v:een 1946.

Eräiden huonekalujen hankkimiseen kaupunginhallitus myönsi 13 800 mk kaupungin yleiseltä kalustotililtä. Kaupunginhallitus suostui lisäksi toimiston esitykseen, että sille luovutettaisiin eräitä pöytiä, tuoleja ja hyllyjä väestönsuojelutoimiston varastosta; niiden kuljetukseen myönnettiin 3 990 mk.

Toimiston tulot julkaisujen myynnistä nousivat 47 364 mk:aan sekä sen vuokratulot siivoojalle vuokratusta keittiöstä 5 688 mk:aan.

Talousarvioehdotus. V:n 1946 talousarvioehdotus päättyi 3 125 696 mk:aan, johon kuitenkin eivät sisältyneet sääntöpalkkaisille viranhaltijoille suoritettavat kalliinajanlisäykset. Palkkamäärärahat korotettiin valtuuston tekemän päätöksen mukaisesti. Verotusviranomaisten pyytämän laajennetun kunnallisverotilaston laadintaa varten varattiin erikoinen erä tilapäisen työvoiman määrärahaa arvioitaessa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sittemmin tarkistetun ehdotuksen, johon myös oli lisätty kunnalliskalenterin painattamiseen tarpeellinen erä. Vahvistettu talousarvio päättyi 3 267 056 mk:aan, joten lisäys edelliseen vuoteen verraten oli 1 049 335 mk. Menojen lisääntyminen johtui etupäässä painatuskustannusten noususta ja sota-aikana lykättyjen julkaisujen merkitsemisestä talousarvioon, mutta myös palkankorotuksista ja henkilökunnan lisäämisestä aiheutunut lisäys oli huomattava.

Lähetysten lukumäärä oli 2 739, niistä 1 444 lähetettyjä kirjeitä ja 1 295 jaettuja julkaisuja.

Kirjasto lisääntyi 636 numeroa.
